O‘ZBEK KURASHI VA DZYUDO TARIXI, RIVOJLANISH SHIDDATI VA ULARNING O‘XSHASHLIGI HAMDA NOMUTANOSIBLIKLARI

Farg‘ona davlat universiteti
Tarix fakulteti o‘qituvchisi
Usmonov Axrorjon Rustamjon o‘g‘li
Farg‘ona davlat universiteti
Sport faoliyati fakulteti
Dzyudo yo‘nalishi talabasi
Xaydarov Muxammadali Madaminjon o‘g‘li

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbek kurashi va dzyudo tarixi, rivojlanish shiddati va ularning o‘xshashligi hamda nomutanosibliklari masalalari yoritilgan. Shuningdek, milliy kurash usullarining dzyudo sportidagi farqlari kurashning qadriyatlari yoritilgana yosh sportchilarni tayyorlashdagi muxim xususiyatlar tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: Kurash, dzyudo, nomutanosibligi , zintegratsiya, usul (priyom), sport etikasi, jismoniy tarbiya, olimpiada, texnika, taktika.

Annotation: This article examines the historical roots, technical-tactical similarities, and integration issues of Uzbek national kurash and judo.

History, development pace, similarities, and proportional relationship of Uzbek Kurash and Judo

Key words: Kurash, judo, integration, technique, sports ethics, physical education, Olympics, tactics.

Аннотация: История, темпы развития, сходства и соотношение узбекской борьбы кураш и дзюдо, Также анализируется эффективность методов национальной борьбы в дзюдо и их значение в подготовке юных спортсменов.

Ключевые слова: Кураш, дзюдо, интеграция, приемы, спортивная этика, физическое воспитание, олимпиада, техника, тактика.

Mamlakatimiz mustaqillikka erishgandan so‘ng, milliy qadriyatlarimizni tiklash va ularni jahon miqyosida targ‘ib qilish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylandi. azkur maqolada O‘zbek milliy kurashining tarixiy ildizlari, uning xalq hayotidagi o‘rni va shakllanish bosqichlari yoritilgan. Milliy kurash qadimdan o‘zbek xalqining jismoniy tayyorgarligi, jasoratini namoyish etuvchi sport turi sifatida shakllangan bo‘lib, u nafaqat sport, balki madaniy va tarbiyaviy ahamiyatga ham ega. Maqolada kurashning qadimiy yozma manbalardagi aks etishi, hududiy xususiyatlari va bugungi kunda rasmiy sport turi sifatida rivojlanish jarayoni tahlil qilinadi. Shuningdek, O‘zbekiston mustaqillikka erishgach, milliy qadriyatlar qatori kurashga ham berilgan e’tibor alohida ko‘rsatib o‘tiladi.Xususan, sport sohasida o‘zbek milliy kurashining xalqaro maydonga chiqishi milliy g‘ururimizni yuksaltirdi. Bugungi kunda kurash faqatgina milliy o‘yin emas, balki xalqaro e‘tirof O‘zbek kurashi va dzyudo tarixi, rivojlanish shiddati va ularning o‘xshashligi hamda nomutanosibliklari

Kurash insoniyat tarixida eng qadimiy sport turlaridan biridir. U jismoniy kuch va chidamlilikni rivojlantirish bilan birga, insonni ma’naviy jihatdan ham tarbiyalaydi. Bugungi kunda kurashning turli shakllari mavjud, jumladan: O‘zbek kurashi va Dzyudo.

O‘zbek kurashi milliy sport bo‘lsa, dzyudo – xalqaro miqyosdagi sport turi. Shu bilan birga, ikkala sport turi o‘rtasida o‘xshashliklar va nomutanosibliklar mavjud. Ushbu referatda bu jihatlar batafsil tahlil qilinadi.

1. O‘zbek kurashi tarixi va rivojlanishi

O‘zbek kurashi – qadimiy milliy sport turi bo‘lib, uning ildizlari ming yillar oldingi davrlarga borib taqaladi. Tarixiy manbalarda kurash sahnalari, kurashchilar rasmlari va bayram marosimlari haqida ma’lumotlar mavjud.

Asosiy xususiyatlari:

Faqat tik holatda kurash olib boriladi

Oyoqdan ushlash taqiqlangan

Asosiy maqsad – raqibni yiqitish

Rivojlanish:

Mustaqillikdan so‘ng xalqaro musobaqalar yo‘lga qo‘yildi Osiyo va Yevropa davlatlarida keng yoyildi Professional sport darajasiga ko‘tarildi Jahon chempionatlari muntazam o‘tkazilmoqda O‘zbek kurashi – milliy merosimiz bo‘lib, yosh avlodni jasurlik, mardlik va chidamlilik ruhida tarbiyalaydi.

2. Dzyudo tarixi va rivojlanishi

Dzyudo Yaponiyada XIX asr oxirida yaratilgan. Asoschisi – Jigoro Kano. Dzyudo qadimgi jiu-jitsu texnikasiga asoslanib, uni ilmiy va tizimli sportga aylantirgan.

Asosiy xususiyatlari:

Tik holat va yerda kurash (parter) mavjud

Bo‘g‘ish, qo‘l qayirish va uloqtirish texnikalari mavjud

“Yumshoqlik yo‘li” degan ma’noni anglatadi

Rivojlanish:

1882-yilda tashkil topgan 1964-yildan Olimpiya sport turi Hozirda 200 dan ortiq davlatda rivojlangan Yoshlar va professional sportchilar orasida juda mashhur Dzyudo sport va tarbiya tizimini birlashtirib, insonni intizomli va iroda kuchiga ega qilib tarbiyalaydi.

3. O‘xshashliklar

O‘zbek kurashi va dzyudo o‘rtasida bir qator umumiy jihatlar mavjud:Ikkalasi ham kurash sport turi. Asosiy maqsad – raqibni yiqitish. Jismoniy kuch, tezlik va chidamlilik talab etiladi. Maxsus kiyim (forma) mavjud. Sportchidan iroda va matonat talab etadi

Bu jihatlar ularni bir-biriga yaqinlashtiradi va kurash sportining umumiy printsiplarini ko‘rsatadi.

4. Nomutanosibliklar (farqlar) Shu bilan birga, ular o‘rtasida muhim nomutanosibliklar mavjud:

Nomutanosiblik O‘zbek kurashi Dzyudo Kurash uslubi Faqat tik holatda

Tik holat + yerda kurash (parter) Oyoqdan ishlash Taqiqlangan Ba’zi texnikalarda ruxsat etilgan. Baholash tizimi Halol, Yonbosh, Chala Ippon, Waza-ari Kiyim Yaktak + belbog‘ (milliy) Maxsus kimono (gi) Kelib chiqishi Milliy an’ana va qadriyat Ilmiy tizim,

xalqaro standart Xalqaro daraja Rivojlanmoqda Olimpiya sport turi, global Texnik imkoniyatlar Asosan uloqtirish Uloqtirish + bo‘g‘ish + qo‘l qayirish

Tahlil:

Nomutanosibliklar shuni ko‘rsatadiki, O‘zbek kurashi – milliy va sodda sport bo‘lsa, Dzyudo – tizimli va ko‘p texnikali sport turi. Shu bilan birga, ikkala sport ham insonni jismoniy va ma’naviy jihatdan rivojlantiradi.

5. Xulosa

O‘zbek kurashi va dzyudo:

Ikkalasi ham kurash sporti sifatida yosh avlodni sog‘lom va jasur qilib tarbiyalaydi

O‘zbek kurashi – milliy merosimiz, dzyudo – xalqaro sport turi

Farqlari va nomutanosibliklariga qaramay, ular insonni kuchli va irodali qiladi

Sportning jismoniy va ma’naviy tarbiyadagi ahamiyati muhimdir

Shu sababli, bu sport turlarini rivojlantirish va yoshlar orasida ommalashtirish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sport ensiklopediyalari
2. Jismoniy tarbiya darsliklari
3. Mirziyoyev Sh.M. Niyati ulug‘ xalqning ishi ham ulug‘, kelajagi ham yorug‘ bo‘ladi. T.: O‘zbekiston, 2019.
4. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat — yengilmas kuch. T.: Ma’naviyat, 2008.
5. Kerimov F.A. Sport kurashi nazariyasi va uslubiyati. T.: 2005.
6. Yusupov K. Kurash qoidalari. T.: 2000.
7. Kano Jigoro. Kodokan Judo. Tokyo: Kodansha International, 1986.
8. https://journalss.org (257) 64-son_1-to‘plam_Mart-2026
9. Sport ensiklopediyalari
10. Jismoniy tarbiya darsliklari